

VM/VO/JM 17.11.2014

Pienyritysten suoriteperusteisesta maksuperusteiseen arvonlisäverotukseen siirtymisen vaikutukset

Maksuperusteiseen järjestelmään siirtymisestä seuraisi verotuottovaikutuksia kahden kanavan kautta: ensinnäkin siirtymävaiheesta johtuvista syistä, ja toiseksi menetetyistä korkotuloista johtuen. Siirtymävaihe liittyy arvonlisäverotuksen tilityksen jaksotukseen liittyviin tekijöihin. Tässä muutoksen toimeenpanovuoden lokakuussa suoriteperusteisessa järjestelmässä kertyvästä arvonlisäverosta osa siirtyisi maksuperusteisessa järjestelmässä marraskuussa tai myöhemmin kertyväksi, ja arvonlisäveron tilityssääntöjen johdosta tilitettäisiin vasta siirtymävuotta seuraavana vuonna.

Esitetyt laskelmat perustuvat arvonlisäverotuksen kausiveroilmoituksiin. Laskelmien taustalla olevana oletuksena on, että kaikki sellaiset vuositasolla positiivisen arvonlisäverotilityksen tekevät yritykset joiden liikevaihto alittaa rajan (500 000 euroa vuositasolla) siirtyvät maksuperusteiseen järjestelmään. Luvuista on kuitenkin poistettu arvioitu vähittäiskaupasta syntyvän liikevaihdon osuus. Arvio on tehty Tilastokeskuksen eri yrityssektoreilta kokoamien tilinpäätöstietojen avulla. Arviolta 83 % pienyritysten liikevaihdosta tulee yritysasiakkaille myydyistä tuotteista (B2B). Näin noin 17 %:lla liikevaihdosta arvonlisävero ei siirtyisi seuraavalle verokaudelle, koska vähittäiskaupassa tavarain tai palvelun luovutusajankohta on pääsääntöisesti sama kuin maksuajankohta.

Laskelmassa esitetyt luvut edustavat eräänlaista laskennallista ylärajaa verotulon menetyksille. Toiteutunut verotulojen menetys on käytännössä matalampi, mutta yritysten alttiutta siirtyä maksuperusteiseen järjestelmään on vaikea arvioida. Toteutuva verotulojen menetys tulee siis riippumaan siitä, millainen osuus alle 500 000 euron liikevaihdon yrityksistä todellisuudessa siirtyy maksuperusteiseen järjestelmään.

Siirtymävaiheen veromenetys

Siirtymävuoden veromenetys syntyy suoriteperusteisesti kirjatun lokakuun arvonlisäveron osasta, joka siirtyy kirjausmenettelyn siirtymisen johdosta marraskuulta tai myöhemmin kertyväksi arvonlisäveroksi. Koska tilityssäännöissä ei tapahdu muutosta, tämän osan tilitys siirtyy seuraavan vuoden puolelle ja vähentää näin arvonlisäverokertymää toimeenpanovuodelta.

Verotulojen menetys siirtymäkauden johdosta on luonteeltaan pysyvä. Teoriassa verotulojen tilittäminen siirtyy tulevaisuuteen, mutta käytännössä vastaava verotulojen lisäys realisoituisi ainoastaan siinä tapauksessa, että järjestelmään tehtäisiin päinvastaisen suuntainen reformi tulevaisuudessa.

Taulukko 1: Symmetrinen malli (sekä myynnin että ostojen ALV siirtyy), 500 000 euron liikevaihtoraja

	Myynnin alv	Palautettava alv	Tilitettävä alv
Ammatinharjoittajien alv	16	8	8
Vähittäiskaupan alv	64	31	33
Siirtyvä B2B-alv	152 (siirtyy)	73 (siirtyy)	79
Siirtymätön B2B-alv	161	77	84
Yhteensä	393	189	204
Lokakuun alv yhteensä			204
- josta joulukuussa tilitettävä osuus			125
- josta tammikuussa tilitettävä osuus			79

Taulukko 2: Epäsymmetrinen malli (vain myynnin ALV siirtyy), 500 000 euron liikevaihtoraja

	Myynnin alv	Palautettava alv	Tilitettävä alv
Ammatinharjoittajien alv	16	8	8
Vähittäiskaupan alv	64	31	33
Siirtyvä B2B-alv	152 (siirtyy)	73 (ei siirry)	79
Siirtymätön B2B-alv	161	77	84
Yhteensä	393	189	204
Lokakuun alv yhteensä			204
- josta joulukuussa tilitettävä osuus			52
- josta tammikuussa tilitettävä osuus			152

Taulukoissa 1 ja 2 kuvatut tammikuussa tilitettävät osuudet esittävät sitä veron määrää, joka siirtyy toimeenpanovuoden jälkeiselle vuodelle, aiheuttaen toimeenpanovuodelle verotulojen laskua. Symmetrisessä järjestelmässä verotulojen siirtymä ja näin toimeenpanovuoteen kohdistuva verotulojen menetys on luonnollisesti matalampi. Tämä johtuu siitä, että symmetrisessä järjestelmässä myös palautukset siirtyvät. Epäsymmetrisessä järjestelmässä, jossa vain myynnin arvonlisävero siirtyy, jäävät palautukset kohdevuodelle ja veronmenetys on näin suurempi. Epäsymmetrisessä järjestelmässä taulukoidun lisäksi myös vuositason negatiivisilla tilittäjillä olisi kannustin siirtää maksuperusteiseen arvonlisäverotukseen myyntiensä osalta. Tämän vaikutus laskelmaan olisi verotulojen menetystä kasvattava, noin 20 miljoonaa euroa.

Symmetrisessä järjestelmässä siirtymävaihe aiheuttaisi arviolta noin 79 miljoonan euron verotulojen menetyksen. Vastaavasti järjestelmässä, joka sallisi yrityksen sisäisen epäsymmetrian, eli esimerkiksi maksuperusteiset tilitykset ja suoriteperusteiset palautukset, tämä kertaluonteinen siirtymävaiheesta johtuva verotulojen menetys olisi noin 172 miljoonaa euroa. Nämä verotulojen menetykset ovat oletusten mukaisia laskennallisia arvioita, jotka edustavat verotulojen menetyksen ylärajaa.

Laskennassa on käytetty oletuksena keskimääräistä 14 päivän maksuaikaa¹. Keskimääräisistä maksuajoista ei ole käytettävissä luotettavaa ja kattavaa, etenkin eri pituisten maksuaikojen suhteesta myynnin volyymiin. Esimerkiksi Suomen Yrittäjien PK-yritysbarometri syksyltä 2013² antaisi olettaa, että maksuajat ovat tätä pidempiä. 14 päivän oletusta pidempien maksuaikojen vallitessa verotulonmenetykset kasvaisivat, sillä suurempi osa tilitysvelvollisuudesta siirtyisi seuraavalle vuodelle. Taulukossa 3 on esitetty kootut verotulojen menetykset symmetriselle sekä epäsymmetriselle järjestelmälle 21³ päivän ja 14 päivän maksuaikaoletuksilla.

Taulukko 3: Verotulonmenetykset eri oletuksilla, miljoonaa euroa vuonna 2015

	Symmetrinen	Epäsymmetrinen
14 päivää	79	172
21 päivää	105	248

Epäsymmetrinen järjestelmä on verotulojen menetyksen yläraja-arvioltaan (kaikki yritykset siirtyvät) huomattavasti symmetristä järjestelmää kalliimpi; tämä johtuu siitä, että yritykset haluaisivat

¹ Lähteenä käytetty Teemu Kaipaisen pro gradu-tutkielma: <http://www.yrittajat.fi/File/1b8a8fbc-0561-45dd-a80f-93ae7469d77c/maksuvalmiustutkimus2008.pdf>.

² http://www.yrittajat.fi/File/7d634739-f462-42e9-bc04-5dd2a43230cd/SY_pkbarometri_syksy_2013.pdf

³ 21 päivän oletus perustuu ajatteluun, jossa karkeasti kolmasosa maksuista tapahtuisi 30 päivän, karkeasti kolmasosa 20 päivän, ja karkeasti kolmasosa 14 päivän aikataululla. Tarkasta maksuaikojen jakaumasta ei ole saatavilla luotettavaa tietoa.

todennäköisesti säilyttää ostojensa palautusten käsittelyn suoriteperusteisina. Oletus pidemmistä maksuajoista kasvattaa myös verotulojen menetystä edellä mainituista syistä.

Korkotulojen menetys

Järjestelmän muutoksesta seuraa korkotulon menetyksiä. Korkotulojen menetys on olennaisilta osin nykytilaan verrattuna jatkuvaluonteinen, ja on seurausta myynnin maksuperusteisuuden synnyttämästä viiveestä arvonlisäverojen tilityksessä. Käytännössä korkotuloja menetetään, kun myynnin arvonlisävero tilitetään nykyistä myöhemmin. Symmetrisessä järjestelmässä korkotulojen menetystä ei merkittävässä määrin synny, sillä myös palautukset muuttuvat maksuperusteiseksi.

Epäsymmetrisessä järjestelmässä korkotulojen menetys on suurempi, sillä positiivisten tilittäjien tapauksessa vain myynnit siirtyvät, mutta palautukset eivät siirry. Tämä korkotulojen menetys on kuitenkin vähäinen ja sen suuruus riippuu merkittävästi korkotasosta. Karkeasti arvioiden sen voidaan sanoa olevan 1-2,5 miljoonaa euroa. Symmetrisessä järjestelmässä vastaavan korkotulojen menetyksen voidaan arvioida olevan pienempi, noin 0,5-1 miljoonaa euroa. Myös siirtymävaiheesta syntyy kertaluontoisia, mutta vähäisiä, korkotulojen menetyksiä edellä mainitulla tavalla marras-kuulta viivästyvän tilityksen johdosta.